

Nr 37

Utlåtande i anledning av motioner om vissa åtgärder för att öka bestånden av lax och havsöring.

Till jordbruksutskottet har hänvisats följande av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

dels de likalydande motionerna I: 932 av herr Yngve Nilsson och II: 1094 av herrar Nilsson i Bästekille och Oskarson, vari hemställts att riksdagen måtte besuta att för förbättring av laxbeståndet i Mörrumsån för budgetåret 1970/71 bevilja ett reservationsanslag av 90 000 kr.,

dels de likalydande motionerna I: 933 av herr Yngve Nilsson och herr Ingvar Andersson samt II: 1095 av herrar Nilsson i Bästekille och Åkerlind, vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att medel av de allmänna vattenavgifterna (2:10-medel) ställs till förfogande för inventering och undersökning av vattendrag lämpade för produktion av havsöring så att de ökade bestånden därav kan bli till fromma för det beträngda svenska kustfisket.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionsparet I: 933 och II: 1095 från domänverket, fiskeristyrelsen och Sveriges fiskares riksförbund. Se bilaga till detta utlåtande.

Utskottet. I föreliggande motioner föreslås vissa åtgärder i syfte att förbättra förhållandena för det svenska kustfisket, som under senare år haft att kämpa med växande svårigheter främst till följd av det allt intensivare internationella laxfisket i Östersjön. I motionerna I: 932 och II: 1094 förordas sålunda att domänverket för förbättring av laxbeståndet i Mörrumsån tilldelas ett särskilt anslag av 90 000 kr. ur de avgiftsmedel som uttas enligt 2 kap. 10 § vattenlagen. Mot bakgrund av att det svenska havsöringsfisket bedöms mindre påverkat av den internationella konkurrensen ifrågasätts dock i motionerna I: 933 och II: 1095 om inte en förbättring av våra havsöringsstammar är mera ekonomisk än en ökning av laxodlingen. Motionärerna finner det därför motiverat att avgiftsmedel enligt förenämnda stadgande i vattenlagen ställs till förfogande för inventering och undersökning av vattendrag lämpade för produktion av havsöring.

Utskottet vill för sin del inledningsvis framhålla att det i princip ankommer på fiskeristyrelsen att besluta om användningen av bl. a. avgifter enligt 2 kap. 10 § vattenlagen. Vad gäller själva sakfrågan vill utskottet erinra om att riksdagen även föregående år hade att behandla motioner med förslag till åtgärder i syfte att öka laxproduktionen i Mörrumsån (JoU 1969: 36). Av remissyttranden över sistnämnda

motioner framgick att försöksuppfödning av tvååriga laxungar våren 1969 igångsatts vid laxodlingsanstalten i Mörrum. Försöksuppfödningen, som alltså pågår, är avsedd att ge erfarenheter som underlag för en utvidgad intensiv uppfödning av laxungar. 1969 års riksdag fann vid angivna förhållanden i likhet med jordbruksutskottet då väckta motioner inte påkalla någon riksdagens åtgärd.

Vad härefter gäller det i motionerna I: 933 och II: 1095 framförda förslaget om vissa åtgärder för att öka beståndet av havsöring har som framgår av inhämtade remissutlåtanden fiskeristyrelsen med avgiftsmedel enligt 2 kap. 10 § vattenlagen finansierat odling och utsättning av betydande mängder havsöring, en verksamhet som styrelsen uppger sig ämna fortsätta, i den mån avgiftsmedlen ger möjlighet härtill. Av remissyttrandena framgår vidare att fiskerimyndigheterna redan har god överblick över vilka vattendrag som är lämpliga för produktion av havsöring. Såväl fiskeristyrelsen som Sveriges fiskares riksförbund betonar emellertid i sammanhanget att åtskilliga vattendrag, som i och för sig skulle kunna vara lämpliga som produktionsområden för havsöring, på grund av vattenföroreningar är i sådant skick att uppbyggnad av öringsbeståndet ej kan ske förrän renings- och saneringsåtgärder vidtagits.

Av vad nu anförs framgår att berörda myndigheter har sin uppmärksamhet riktad på det problem som aktualiserats i de nu förevarande motionerna och att verksamhet pågår som i allt väsentligt torde tillgodose motionernas syfte. Utskottet, som är väl medvetet om att fisket efter lax och havsöring är av stor betydelse för de svenska yrkesfiskarna, framför allt utefter vissa kuststräckor, vill för sin del uttrycka tillfredsställelse över de åtgärder som vidtas för att på olika sätt förbättra förhållandena för ifrågakvarande näringsutövare. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida i anledning av de nu behandlade motionerna synes inte påkallad.

Utskottet hemställer därför

att riksdagen lämnar motionerna I: 932 och II: 1094 samt I: 933 och II: 1095 utan åtgärd.

Stockholm den 27 oktober 1970

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Mossberger (s), Skårman (fp)*, Hedström (s)*, Carl Eskilsson (m), Magnusson (s), Augustsson (s), Skagerlund (fp), Svenungsson (m)*, Manne Olsson (s) och Nils Nilsson (cp);

från a n d r a kammaren: herrar Hansson i Skegrie (cp), Arweson (s), Johanson i Västervik (s)*, Persson i Skänninge (s), Antby (fp)*, Trana (s)*, fru Lindberg (s), herrar Persson i Heden (cp), Nygren (s) och Krönmark (m).

* Ej närvarande vid justeringen.

Yttranden över motionerna I: 933 och II: 1095

Domänverket (24.2.1970)

Domänverket tillstyrker att i motionerna äskade medel ställs till förfogande och anför därvid följande synpunkter.

Motionärernas påpekande, att havsöringen med tiden synes bli viktigare för de svenska laxfiskarna än laxen genom att den under sin vistelse i havet håller sig inom eller nära de kustområden, där fiskens födelseälv faller ut, synes vara en riktig slutsats med hänsyn till den allt intensivare fångst som särskilt i södra och mellersta Östersjön bedrivs av övriga Östersjöländers fiskare. De till våra kuster och älvar återvändande laxarna har därför blivit allt färre och mindre till storleken under senare år. Havsöringen tycks däremot ej i samma utsträckning ha påverkats av dessa negativa faktorer.

Det torde därför vara riktigt att i högre grad än vad hittills varit fallet satsa på odling av våra stammar av havsöring och att, efter försöksodling, möjligen också introducera nya, snabbväxande öringsstammar i vissa till Östersjön eller Västerhavet utfallande vattendrag.

En inventering av för ändamålet lämpliga vattendrag genom fiskerimyndigheterna eller genom särskilt utsedda experter synes vara en lämplig start för åtgärder i rubricerade fråga.

Fiskeristyrelsen (23.2.1970)

Fiskeristyrelsen anser att motionärerna inte har förebragt tillräckliga skäl för åtgärder i syfte att ändra givna odlingsålägganden i vattenmål. Fiskeristyrelsen anför i anslutning härtill följande.

Vattenkraftutbyggnader har i stor omfattning fördärvat laxens och havsöringens lek- och uppväxtområden i vårt land. Vattendomstolarna har i skilda mål om tillstånd till vattenkraftutbyggnad dömt den sökande att odla och i det ifrågakommande vattendragets mynning utsätta utvandringsmogna ungar (smolt) av lax och havsöring. För närvarande omfattar denna domfästa odlings- och utsättningskyldighet ca 1,7 milj. smolt om året. Denna årskvantitet fördelar sig med ca 90 % på laxsmolt och med ca 10 % på havsöringsmolt, en relation som antas svara mot förhållandena före vattendragets utbyggnad.

Dessa utplanteringar syftar till att säkra rekryteringen av lax och havsöring till Östersjön för att lax- och havsöringsfisket där inte skall negativt påverkas av vattenkraftutbyggnaderna i de svenska älvarna. En ändrad relation mellan utplanteringsmängderna av laxsmolt och havsöringsmolt enligt motionärernas tankegång skulle få till följd att vissa grupper östersjöfiskare led skada av vattenkraftutbyggnaden under det att andra fiskargrupper blev överkompenserade.

Belysande för domstolarnas och de administrativa myndigheternas policy i den av motionärerna berörda frågan är ställningstagandena i målet om utbyggnaden av Bergeforsen i närheten av Indalsälvens mynning.

Sedan tillåtlighetsfrågan i nämnda mål underställts Kungl. Maj:ts (i statsrådet)

prövning och sökanden i målet förklarar sig villig att vidta skäligen åtgärder för upprätthållande av hela det på Indalsälvens vandringsfiskbestånd baserade östersjöfisket fäste Kungl. Maj:t följande villkor vid tillståndet till företaget enligt kungl. brev 16.11.1951.

»— — — Kungl. Maj:t föreskriver — — — såsom särskilt villkor för företaget att, i den mån skada på kust- och havsfiske icke förebygges genom anordningar, föreskrivna med stöd av 2 kap. 8 § vattenlagen, samt ersättning för skadan ej utgår enligt reglerna i 9 kap. vattenlagen och skadan ej heller kan anses i tillräcklig utsträckning kompenserad genom avgifter enligt 2 kap. 10 § samma lag, sökanden skall vara skyldig att — i den omfattning som med hänsyn till skadans storlek, sökandens kostnader för sådana anordningar, ersättningar och avgifter som nyss sagts samt övriga föreliggande omständigheter kan anses skäligen — efter Kungl. Maj:ts bestämmande vidta eller bidra till andra åtgärder för det svenska östersjöfiskets främjande.»

Genom dom 30.6.1961 fastställde Mellanbygdens vattendomstol Bergeforsenbolagets årliga utplanteringskyldighet till 320 000 st. stora laxungar och 40 000 st. stora havsöringungar.

I praktiskt taget samtliga fall av skyldighet att plantera ut lax- och havsöring-smolt är det rättsliga och faktiska läget detsamma som i Bergeforsen-fallet. Den jämkningen kan förekomma att sökanden i stället för att själv odla utplanteringsfisker har att inbetala viss avgift till fiskeristyrelsen att användas för främjande av laxbeståndet.

En annan sak är, framhåller fiskeristyrelsen, om man oberoende av laxodlingen kan öka produktionen av havsöring. Fiskeristyrelsen nämner att styrelsen av vattenavgiftsmedel enligt 2 kap. 10 § vattenlagen finansierat odling och utsättning av betydande mängder havsöring, en verksamhet som styrelsen kommer att fortsätta med, i den mån dessa avgiftsmedel därtill lämnar tillgång. Fiskerimyndigheterna har redan god överblick över vilka mindre vattendrag som är naturligt lämpliga för produktion av havsöring. Men många sådana vattendrag har spolierats som reproduktionsområden genom förorening av kloakvatten eller industriellt avloppsvatten. Det fordras därför en sanering av dessa förorenade vattendrag. Där sanering genomförts — exempelvis i Nybroån, Malmöhus län — har statsbidrag lämnats för att restaurera beståndet av havsöring.

Sveriges fiskares riksförbund (3.3.1970)

Riksförbundet framhåller att medel av de allmänna vattenavgifterna redan står till förfogande för just de ändamål motionärerna vill åstadkomma. Riksförbundet, som därför anser att yrkandet om en skrivelse från riksdagen i ämnet knappast är befogad, anför vidare.

Fisket efter lax och havsöring är av stor betydelse för de svenska yrkesfiskarna framför allt på vissa kuststräckor. Vad därom framhålles i motionerna kan riksförbundets styrelse i stort sett vitsorda. Likaså vill styrelsen instämma i önskvärdheten av att lämpliga åtgärder vidtages för att söka vidmakthålla och om möjligt öka beståndet av lax och laxöring.

Den inventering av vattendrag lämpliga för produktion av havsöring som motionärerna önskar skall åstadkommas med bidrag av vattenavgifter s. k. 2:10 medel

har emellertid redan verkställts på många håll och verksamheten fortsätter på andra håll. Åtgärder för att undanröja hinder för fiskens uppgång har vidtagits i många vattendrag och arbetet med att återställa beståndet av havsöring eller att öka detta bestånd genom odling och utsättning av yngel pågår på flera håll. För bestridande av dessa åtgärder utgår bidrag av vattenavgiftsmedel (2:10 medel) och fiskeristyrelsen, som numera handhar fördelningen av dessa medel, anvisar årligen bidrag för dylika ändamål. Tyvärr förhåller det sig så att många vattendrag, som tidigare haft goda bestånd av den havsvandrande laxöringen, numera ej är användbara som produktionsområden på grund av vattenföroreningar vilket gör att åtgärder för återuppbyggande av öringsbeståndet ej kan ske förrän renings- och saneringsåtgärder först vidtagits.